

основних дизайн-спеціалізацій є такою: провідну роль відіграє графічний дизайн, потім іде дизайн середовища, а за ним – промисловий дизайн.

Нині у світі існує понад 400 провідних навчальних закладів дизайнерського спрямування. Статистичний аналіз документів свідчить, що в кожному з таких закладів навчається від 100 до 2000 чоловік, а всього – понад 50 тисяч чоловік.

У галузі дизайнерської освіти перші успіхи роблять нині деякі з “молодих країн”. Щодо традиційно розвинених країн, то, як бачимо, між їх дизайн-освітніми системами існують як спільні риси, так і суттєві відмінності.

Отже, педагогічний досвід дизайну є не що інше як спроба перебороти традиційну концепцію навчання для набуття нових знань, вмінь і навичок, необхідних для вирішення принципово нових завдань, що не мають в минулому будь-яких близьких аналогів і прототипів.

Використана література:

1. *Аронов В.* Традиции дизайнерского образования в Великобритании // Подготовка дизайнеров за рубежом : Труды ВНИИТЭ. – М. : ВНИИТЭ, 1986. – № 50. – С. 13-28.
2. *Бакушинский А. В.* Исследования и статьи. – М. : Сов.художник, 1981. – 163 с.
3. *Гершунский Б. С.* Философия образования для XXI века : учебное пособие для самообразования. – М. : Педагогическое общество России, 2002. – 512 с.
4. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 334 с.
5. *Джонс Дж. К.* Инженерное и художественное конструирование : пер. с англ. – 2-е из., доп. – М. : Мир, 1986. – 326 с.

Оружа Л. В. *Розвиток дизайнерської освіти в світі*

Стаття присвячена проблемі підготовки фахівців з дизайну. Проаналізовано зарубіжний педагогічний досвід щодо розвитку дизайнерської освіти як особливого виду творчої художньої діяльності.

Ключові слова: дизайнерська освіта, підготовка фахівців з дизайну.

***Оружа Л. В.* Развитие дизайнерского образования в мире.**

В статье рассмотрено развитие дизайнерского образования в мире, определены отличия дизайн-образовательных систем развитых стран.

Ключевые слова: дизайн, образовательная система, педагогический опыт, будущие специалисты, учебный процесс.

***Oruzha L. V.* Development of designer education in the world.**

In the article development of designer education is considered in the world, the differences of the a design is education systems of the developed countries are certain.

Keywords: design, educational system, pedagogical experience, future specialists, educational process.

Петрушанко Н. М.
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ ДО ПРОФЕСІЙ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті висвітлюються напрацювання сучасних науковців та педагогів-практиків щодо запровадження допрофільної та профільної підготовки в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. Акцентується увага на проблемі формування інтересів учнів основної школи до професій сфери

побутового обслуговування. Визначається місце вчителя технологій у формуванні професійних інтересів учнів.

Ключові слова: вчитель технологій, допрофільна підготовка, професії побутового обслуговування, професійні інтереси, педагогічні інновації.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена існуючою потребою в запровадженні допрофільного та профільного навчання, де розширені можливості загальноосвітніх шкіл по формуванню свідомого вибору професій з урахуванням індивідуальних психофізіологічних особливостей сучасної людини.

Метою статті є вивчення стану допрофільної підготовки, формування в учнів інтересів до професій сфери побутового обслуговування в загальноосвітніх навчальних закладах.

Реформування загальної освіти в Україні впровадження профільної та допрофільної підготовки учнів. Відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі та її нової редакції, яка була затверджена Наказом МОН № 854 від 11 вересня 2009 року, допрофільна підготовка учнів здійснюється у 8-9 класах з метою їх професійної орієнтації, сприяння усвідомленому вибору напряму профільного навчання у старшій школі [1]. Зазначений факт не є випадковим, адже ще значно раніше відомі вчені і педагоги К. Ш. Ахіяров, Г. Є. Левченко, В. М. Мадзігон, В. О. Моляко, Є. М. Павлютенков, А. П. Сейтешев, В. Д. Симоненко, М. П. Тименко, Д. О. Тхоржевський, Н. О. Шевченко, розглядаючи теоретичні основи та зміст навчання в сучасній школі акцентували увагу на необхідності вивчення та розвитку інтересів учнів, перевірці їх можливостей та необхідності ознайомлення з профілями.

І нині не втрачають актуальності погляди академіка Д. О. Тхоржевського стосовно залучення учнів до різних видів конструкторсько-технологічної діяльності, як ефективного засобу розумового розвитку школярів; фізіологічно обґрунтованих норм фізичного навантаження в процесі практичної діяльності як ефективного засобу загального розвитку організму, вдосконалення координації рухів та інших сенсомоторних якостей особистості [6, 27].

З психологічної точки зору проблеми розвитку інтересів учнів, їх нахилів під різним кутом вивчали вчені А. А. Бабенко, В. Б. Бондаревський, В. К. Демиденко, В. Г. Іванов, А. Г. Ковальов, А. М. Марков, М. Ф. Мартенюк, Н. О. Постернак, Д. О. Тхоржевський, Г. І. Щукіна.

Тож, допрофільна підготовка, фактично, готує учнів до свідомого вибору професії, сприяє попередньому самовизначенню учнів основної школи з профілем подальшого навчання, відповідно до їхніх індивідуальних особливостей, нахилів та інтересів. Загальноосвітні навчальні заклади покликані створити умови для випробовування учня в різних видах навчальної діяльності, яка має здійснюватись на діагностичній основі й мати за мету не тільки виявлення переважних схильностей в різних галузях знань, а й формування інтересів, потреб, самомотивованого самостійного навчання як усвідомленої навчальної діяльності. Ключову роль на цьому, відповідальному для школяра, етапі відіграє постать вчителя і, зокрема, вчителя технологій [4].

Вчитель покликаний врахувати вікові особливості старших підлітків, сприяти розвитку самосвідомості школярів, виникненню їх особистісної рефлексії, викликати інтелектуалізацію процесів сприймання, зростання обсягу уваги її концентрації і стійкості. Він краще за батьків і друзів може зрозуміти учня в цей період глибоких внутрішніх переживань та емоційних труднощів, запобігти зниженню працездатності; падінню успішності навчання; конфліктів з дорослими та однолітками [5].

Важливість постаті вчителя технологій зумовлена ще й тим, що за останні роки в суспільстві знизився інтерес до виробничої сфери і, зокрема, до такої специфічної галузі народного господарства як "Побутове обслуговування населення", яка входить як можливий напрям технологічного профілю навчання. Тож, учні сучасної школи, особливо сільської, несправедливо позабули професії вказаної галузі. Не забуваймо: навчання ж по напрямку

“Технології”, що передбачає підготовку учнів за навчальним профілем “Побутового обслуговування”, може орієнтувати на світ майже 40 сучасних робітничих професій, більше 10 професій рівня “спеціаліст” та службовців.

Не кращі часи переживає і сама галузь. В затвердженій Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку сфери побутового обслуговування посилення (див. розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 року № 569-р), зокрема говориться: “за останні роки рівень споживання населенням країни побутових послуг значно знизився”. “...обсяг реалізації побутових послуг знизився у 12 разів, а мережа служби побуту – у 2,5 рази”. “В багатьох містах і селищах побутові послуги не надаються, у сільській місцевості організована служба побуту практично відсутня” [2, 1-4].

В цих умовах нас турбує як теоретична, так і практична невизначеність підготовки учнів по вказаному профілю. Зміст і структура допрофільної і профільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів з профілю “Побутове обслуговування” залишається, як ми вважаємо, маловідомими для вчителів технологій, інтерес учнів до сфери побутового обслуговування вчителями формується інтуїтивно, засоби впливу здебільшого епізодичні та безсистемні.

Підтвердження наявності зазначених проблем є результати соціологічного дослідження проведеного нами в квітні-травні 2010 року серед студентів I-III курсів Технологічного факультету Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка та учнів школи-ліцею № 15 м. Чернігова. Так, із 84 опитаних студентів та 39 учнів інтерес до професій сфери побутового обслуговування виявили менше 8% опитаних студентів та близько 10% учнів; 37% студентів та 47% учнів не згадали про діяльність хімчисток, автоматизованих пралень, фотоательє, пунктів прокату, ломбардів, діяльності художників-модельєрів, мереж “інтернет-магазинів” та інших сучасних напрямків сфери побутового обслуговування. Жоден з опитаних не відніс до сфери побутового обслуговування апаратників сушильних установок та чистки пухо-пір’яних виробів, візажистів, демонстраторів одягу та зачісок, операторів комп’ютерної графіки, оформлювачів табло, віньєток та альбомів, ретушерів, порт’є, художників-модельєрів та інші.

Занепокоєння викликає відповідь студентів та учнів на запитання: “Хто із Вашого оточення (батьки, вчителі, друзі, знайомі та інші) формував у Вас інтерес до професій сфери побутового обслуговування”, де на перше місце ставлять думки друзів та знайомих, на друге – батьків, і лише на останнє – вчителів.

З погляду на вище вказане, неадекватною видається відповідь студентів на запитання: “Чи здатні Ви, як випускник педагогічного університету, сформувані у школярів професійні інтереси та наміри до роботи в галузі професій сфери побутового обслуговування”, при яких 76% респондентів дають коротку відповідь – “Так”, а решта – “Ні”, засвідчуючи цим самим завищену власну самооцінку. Більш детальна співбесіда дає зовсім інші результати – майже 85% студентів не здатні чітко сформувані завдання обслуговуючої галузі та назвати специфіку діяльності за основними професіями.

Вважаємо, що ознаки даються і загальновідомі проблеми при запровадженні допрофільного навчання, як то:

- недостатнє матеріально-технічне забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, відсутність необхідної бази;
- психологічна неготовність значної частини вчителів технологій до роботи в умовах профільності, низька якість їх фахової підготовки;
- однотипний перелік профілів, що не відповідає потребам учнів школи вимогам сучасного ринку праці (в Чернігівській області, де працює 675 загальноосвітніх навчальних закладів, профільного, а відповідно, і допрофільного навчання, з напрямку “Побутове обслуговування” – не здійснюється в жодній школі);
- недостатня інформаційно-роз’яснювальна робота як серед учнів, так і батьків щодо

профільного навчання, його змісту та призначення;

– недосконалість зв'язків середніх загальноосвітніх закладів із педагогічними інститутами та університетами тощо.

Тож, як бачимо, – вирішення ключових завдань допрофільного навчання, а саме: створення умов для виявлення нахилів і здібностей учнів; формування інтересу, практичного досвіду учнів в різних сферах пізнавальної діяльності; орієнтація на вибір профілю навчання в старшій школі повністю залежить від позиції та підготовки вчителя, матеріально-технічного забезпечення його професійної діяльності та відповідного методичного забезпечення.

В цих складних умовах вчитель повинен володіти широким колом інтересів та вмінь, мати живий і активний характер, виявляти гнучкість у вирішенні педагогічних проблем, постійно самовдосконалюватись, володіти науковим світоглядом, бути емоційно стабільним та готовим до співпраці з любим учнем, проявляти вміння і готовність до модифікації навчальних програм, індивідуалізації навчання тощо [7].

Дослідження вчених В. М. Максимової, М. Ф. Мартинюка, Н. Г. Морозової, Н. О. Постернак, М. М. Скаткіна, Д. О. Тхоржевський дають підстави вчителям технологій загальноосвітніх закладів вважати, що у процесі навчання належне місце повинні зайняти сучасні види стимуляції інтересу в учнів до технологічної діяльності та професій побутового обслуговування. На наш погляд, це, перш за все, зміст навчального матеріалу; по-друге, фактори пов'язані з культурою праці учнів; по-третє, використання педагогічних технологій, тобто інноваційний фактор.

Забезпечити формування інтересу учнів на основі змісту навчального матеріалу вчитель може за умови врахування: новизни змісту навчального матеріалу; актуалізації технічних понять; врахування практичної значимості змісту знань; особистісно орієнтованого підходу до вибору об'єктів праці; ознайомлення з сучасними досягненнями науки і техніки; повідомлення знань в історичному аспекті [6].

Формування інтересу учнів до професій сфери побутового обслуговування пов'язаних з культурою праці здійснюється шляхом спільної діяльності учнів та вчителя по забезпеченню відповідних алгоритмів роботи. А саме: планування роботи; дотримання ергономічних умов праці; дотримання вимог технічної документації; раціональний добір матеріалів та інструментів; економне розмічання та використання матеріалів; правильна підготовка робочого місця та утримання його в порядку; економне витрачання часу; дотримання правил безпеки та гігієни праці [3].

Найбільш ефективними факторами формування інтересу учнів у процесі допрофільної підготовки на професій сфери побутового обслуговування, на наш погляд, є використання сучасних педагогічних та інноваційних технологій. Серед них на увагу заслуговують: проектно-технологічна діяльність; інтерактивне навчання; використання комп'ютерних технологій; проблемне навчання; використання технічних задач; технічна творчість; елементи ігрових технологій; позаурочна та позанавчальна діяльність учнів.

Висновок. Допрофільне навчання учнів, яке пов'язане зі сферою побутового обслуговування і передбачає формування стійких інтересів до професій відповідної галузі, потребує серйозної аналітичної роботи науковців, належного матеріально-технічного та методичного забезпечення, популяризації технологічного профілю, а в його структурі напряму “Побутове обслуговування”, серед педагогічних та учнівських колективів з метою запровадження в практику діяльності загальноосвітніх навчальних закладів.

Використана література:

1. Наказ про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі [Текст] // Інформаційний збірник Міносвіти і науки України. – 2009. – № 28. – С. 57.

2. Розпорядження про затвердження концепції розвитку сфери побутового обслуговування від 11 жовтня 2002 р. № 569-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1072.5206.0>. – Заголовок з екрану.
3. Горчинський С. В. Формування в учнів інтересу до трудового навчання як основи професійного спрямування учнів / С. В. Горчинський // збірник наукових праць : Педагогічні науки. Випуск 47. – Херсон, 2008. – С. 103-107.
4. Кротовська Л. Профільне і допрофільне навчання – вимога часу. [Текст] / Л. Кротовська // Завуч. – 2009. – № 2. – С. 4-7.
5. Полонська Т. К. Зміст і структура допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів [Текст] / Т. К. Полонська // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 3-4. – С. 34-44.
6. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання : в 3 частинах. Частина 1 : Теорія трудового навчання [Текст] / Д. О. Тхоржевський. – К. : РННЦ “ДІНІТ”, 2000. – 248 с.
7. Тхоржевський Д. О., Гетта В. Г. Проблемне навчання на уроках праці [Текст] / Д. О. Тхоржевський, В. Г. Гетта. – К. : Радянська школа, 1980. – 150 с.

Петрушанко Н. М. Формирование интересов учеников к профессиям бытового обслуживания в процессе допрофильной подготовки как педагогическая проблема.

В статье рассматриваются наработки современных научных работников и педагогов-практиков относительно внедрения допрофильной и профильной подготовки в средних общеобразовательных учебных заведениях. Акцентируется внимание на проблеме формирования интересов учеников основной школы к профессиям сферы бытового обслуживания. Определяется место учителя технологий в формировании профессиональных интересов учеников.

Ключевые слова: учитель технологий, допрофильная подготовка, профессии бытового обслуживания, профессиональные интересы, педагогические инновации.

Petrushanko N. M. Forming of interests of students to profession of domestic consumer services in the process of pre-profile of preparation as pedagogical problem.

In the article light up works of modern research workers and practical teachers in relation to introduction of pre-profile and profile preparation in middle general educational establishments. Attention is accented on the problem of forming of interests of students of basic school to the professions of sphere of domestic consumer services. The location of teacher of technologies is determined in forming of professional interests of students.

Keywords: teacher of technologies, pre-profile preparation, professions of domestic consumer services, professional interests, pedagogical innovations.

Поліщук Н. В.

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПОСІБНИК “ТЕХНОЛОГІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА ЙОГО ЕКСПЛУАТАЦІЯ” – НЕОБХІДНИЙ ЗАСІБ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Запропонований навчальний посібник з дисципліни “Технологічне обладнання харчової промисловості та його експлуатація”, необхідний для підготовки фахівців з технологічної освіти у вищих гуманітарно-технологічній освіті. Навчальний посібник сприятиме формуванню технічно грамотної особистості, підготовленої до життя і діяльності в умовах сучасного високотехнологічного харчового виробництва, без якого не можливе існування нинішнього суспільства.

Ключові слова: студенти, навчальний посібник, дисципліна, структура, педагогічний процес.

Вивчення студентами України сучасного обладнання харчової промисловості та правил його експлуатації має фундаментальне значення для досконалого оволодіння ними технологією виробництва та підвищення якості готової продукції як у домашніх, побутових, так і в промислових умовах. Від якості спожитої їжі залежить здоров'я української нації, її працездатність, відтворюваність генофонду, якість навчання, самопочуття людей, відношення між ними і навіть психічний та політичний стан. Тому озброєння підростаючого